

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Katowicach

LKA.410.022.02.2016
P/16/068

TEKST UJEDNOLICONY

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/16/068 - Zapewnienie bezpieczeństwa zaopatrzenia w wodę dużych aglomeracji miejskich na wypadek wystąpienia sytuacji kryzysowych
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach
Kontrolerzy	Dariusz Bienek, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKA/232/2016 z dnia 16 listopada 2016 r. Tomasz Raszka, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKA/235/2016 z dnia 23 listopada 2016 r. <p style="text-align: right;">(dowód: akta kontroli str. 1-4)</p>
Jednostka kontrolowana	Śląski Urząd Wojewódzki w Katowicach 1, ul. Jagiellońska 25, 40-032 Katowice
Kierownik jednostki kontrolowanej	Wojewodą Śląskim jest od 9 grudnia 2015 r. Jarosław Wieczorek ² <p style="text-align: right;">(dowód: akta kontroli str. 5-6)</p>

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

W okresie objętym kontrolą (lata 2015-2016) *Wojewoda* nie dysponował na bieżąco aktualizowanym Wojewódzkim Planem Zarządzania Kryzysowego³, ponadto, pomimo działań nadzorczych podejmowanych przez *Wojewodę*, ponad połowa gmin województwa śląskiego nie przekazała aktualnych „Dokumentacji planowych działań zapewnienia funkcjonowania publicznych urzędów zaopatrzenia w wodę w warunkach specjalnych”⁴. *Wojewoda* dysponował natomiast aktualnym Wieloletnim Planem Obrony Cywilnej Województwa Śląskiego⁵. Jako przykład dobrej praktyki należy wskazać okresowe opracowywanie przez *Wojewodę* dokumentu „Ocena możliwości zapewnienia zaopatrzenia województwa śląskiego w wodę w warunkach specjalnych”⁶.

¹ Zwany dalej „Urzędem”.

² Zwany dalej „Wojewodą”. Poprzednio, tj. w okresie od 12 marca 2014 r., *Wojewodą* był Piotr Litwa.

³ Zwany dalej „Planem ZK”.

⁴ Zwana dalej „Dokumentacją”.

⁵ Zwany dalej „Planem OC”.

⁶ Zwanych dalej „Ocenami zaopatrzenia w wodę”.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Plany reagowania na wypadek zdarzeń mogących w istotny sposób wpłynąć na stopień zaopatrzenia w wodę mieszkańców dużych aglomeracji miejskich

Regulacje pozwalające na zaplanowanie działań gwarantujących zabezpieczenie ludności w wodę w warunkach wystąpienia sytuacji kryzysowej

1.1. Zgodnie z art. 14 ust. 2 pkt 2 lit. c ustawy z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym⁷ Wojewoda w 2013 r. przygotował i przedłożył do zatwierdzenia Ministrowi Administracji i Cyfryzacji⁸ *Plan ZK. MAiC* zatwierdził projekt *Planu ZK* rekomendując również kompleksową aktualizację tego planu w terminie krótszym niż 2 lata, zwłaszcza pod kątem pełnego dostosowania go do wymagań ustawowych oraz m.in. w części dotyczącej ochrony infrastruktury krytycznej⁹.

Wojewoda nie zaktualizował w pełni *Planu ZK* w terminie określonym przez Ministra. W dniu 21 grudnia 2016 r. do Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji¹⁰ przesłany został projekt *Planu ZK*, który uwzględniał wszystkie rekomendacje MAiC.

(dowód: akta kontroli str. 89, 98-100, 149-157,167)

1.2. Zgodnie z art. 14 ust. 2 pkt 2 lit. a ustawy o zarządzaniu kryzysowym Wojewoda w dniu 8 kwietnia 2014 r. wydał starostom „Zalecenia Wojewody Śląskiego do powiatowych planów zarządzania kryzysowego”.

(dowód: akta kontroli str. 89, 101-108)

1.3. Wojewoda wydał „Wytyczne w sprawie realizacji zadań w zakresie zarządzania kryzysowego i obrony cywilnej w województwie¹¹” na rok 2015 i 2016 na podstawie: art. 17 ust. 7 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej¹² oraz § 4 pkt 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 25 czerwca 2002 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Szefa Obrony Cywilnej Kraju, szefów obrony cywilnej województw, powiatów i gmin¹³, a także na podstawie Wytycznych Szefa Obrony Cywilnej Kraju¹⁴ do działalności w dziedzinie obrony cywilnej w danym roku¹⁵.

(dowód: akta kontroli str. 89, 109)

1.4. W *Wytycznych* na 2015 r. jak i na 2016 r. nakazano m.in. przeprowadzenie aktualizacji *Dokumentacji* oraz analizę stanu zabezpieczenia województwa w wodę w warunkach specjalnych, wyposażenia województwa w agregaty prądowłórcze i środki transportu dystrybucji wody pitnej. Na podstawie dokumentacji gminnej, a także danych zebranych z powiatów, w Wydziale Bezpieczeństwa i Zarządzania

⁷ Dz. U. z 2013, poz. 1166 ze zm., zwanej dalej „ustawą o zarządzaniu kryzysowym”.

⁸ Zwanemu dalej „MAiC”.

⁹ Pismo o sygn. DZKiSPR-I-540-17/2013 z dnia 22 maja 2013 r.

¹⁰ Zwanego dalej „MSWiA”.

¹¹ Wytyczne z 10 grudnia 2014 r. i 18 grudnia 2015 r., zwane dalej „Wytycznymi”.

¹² Dz. U. z 2016, poz. 1534, ze zm., zwanej dalej „ustawą o powszechnym obowiązku obrony”.

¹³ Dz. U. Nr 96, poz. 850, zwanego dalej „rozporządzeniem w sprawie SOCK”.

¹⁴ Zwanego dalej „SOCK”.

¹⁵ Z 10 października 2014 r. do działalności w dziedzinie obrony cywilnej w 2015 r. oraz 23 listopada 2015 r. do działalności w dziedzinie obrony cywilnej w 2016 r., zwanych dalej „Wytycznymi SOCK”.

Kryzysowego¹⁶ Urzędu dokonywano „Ocen stanu przygotowań obrony cywilnej województwa¹⁷” m.in. w zakresie zaopatrzenia w wodę.

(dowód: akta kontroli str. 89-90, 109, 298-338)

1.5. W załącznikach funkcjonalnych, stanowiących integralną część *Planu OC*, zaplanowano następujące zadania związane z zapewnieniem właściwego funkcjonowania publicznych urządzeń zaopatrzenia w wodę w sytuacji kryzysowej:

- „Organizacja ochrony przed zagrożeniami radiacyjnymi, biologicznymi i chemicznymi” (załącznik funkcjonalny nr 5): określono m.in. zadania dotyczące urządzeń specjalnych zasilanych w wodę;
- „Dostarczanie doraźnych pomieszczeń i zaopatrzenia” (załącznik funkcjonalny nr 11): podano m.in. informacje dotyczące potrzeb asortymentowych oraz sposób organizacji zabezpieczenia żywności i wody;
- „Pomoc w ratowaniu dóbr niezbędnych do przetrwania” (załącznik funkcjonalny nr 14): opisano organizację zabezpieczenia wody pitnej, środków żywności, zwierząt, płodów rolnych i pasz. Umieszczono w nim także wykaz ważniejszych zakładów przemysłu spożywczego, wskazując na ich produkcję oraz potrzebę zabezpieczenia ciągłości produkcji (m.in. poprzez zabezpieczenie wody). Ponadto, część II ww. planu (pn. „Ogólna procedura uruchamiania działań w zakresie obrony cywilnej”) odnosiła się do poszczególnych zakresów zadań wynikających z powyższych załączników funkcjonalnych, w tym do zadań dotyczących zabezpieczenia w wodę, ochrony ujęć, sposobu zabezpieczenia żywności, płodów rolnych i pasz.

(dowód: akta kontroli str. 90, 234-267)

1.6. W *Wytycznych* na rok 2015 i 2016 *Wojewoda* określił do 10 lutego 2015 i 2016 roku termin przesłania do *WBZK* „Ocen stanu przygotowań obrony cywilnej w powiatach¹⁸” za lata 2014 i 2015. Termin przesłania *Oceny OC Województwa* do *SOCK* został określony w *Wytycznych* na rok 2015 na 31 marca. *Wytyczne SOCK* określały termin przesłania *Oceny OC województwa* za poprzedni rok kalendarzowy na 20 marca każdego roku.

(dowód: akta kontroli str. 109, 289-290)

Wyjaśniając określenie w *Wytycznych* na 2015 r. terminu przekazania *Oceny OC województwa* nieodpowiadającego *Wytycznym SOCK* Z-ca Dyrektora *WBZK* stwierdził, że termin jej przesłania określono w *wytycznych* na podstawie ustaleń dokonanych z przedstawicielami *SOCK* na 31 marca, ponieważ we wzorze *Oceny województwa* za 2014 r. była to data przesłania sprawozdania z części szkoleniowej (stanowiącej częścią integralną ww. *Oceny*).

(dowód: akta kontroli str. 501)

Wojewoda w części VII Załącznika do *Wytycznych* zobowiązał Szefów Obrony Cywilnej Powiatów do przekazywania danych o stanie przygotowań Obrony Cywilnej ze szczególnym uwzględnieniem wykazu instytucji państwowych, przedsiębiorców i innych jednostek organizacyjnych oraz społecznych organizacji ratowniczych, przewidzianych do prowadzenia przygotowań i realizacji przedsięwzięć w zakresie obrony cywilnej oraz wykazania zmian (pozytywnych i negatywnych) w stosunku do poprzedniego roku sprawozdawczego.

---

¹⁶ Zwanego dalej „*WBZK*”.

¹⁷ Zwanych dalej „*Ocenami OC województwa*”.

¹⁸ Zwanych dalej „*Ocenami OC*”.

W wydanych wytycznych *Wojewoda* nie określał sposobu ustalania liczby brakujących studni awaryjnych w danym powiecie. Dyrektor *WBZK* wyjaśnił, że ustalenie potrzeb w zakresie studni awaryjnych należy do obowiązków gmin i terenowych Szefów Obrony Cywilnej (prezydentów, burmistrzów i wójtów), którzy powinni je uwzględnić podczas tworzenia i aktualizowania *Dokumentacji* (na podstawie „Zasad zapewnienia funkcjonowania publicznych urządzeń zaopatrzenia w wodę w warunkach specjalnych”¹⁹).

(dowód: akta kontroli str. 90, 109, 552-553)

1.7÷1.11. Na podstawie pisma Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Infrastruktury²⁰ z dnia 2 maja 2003 r., w okresie objętym kontrolą, w województwie śląskim obowiązywały *Zasady. Wojewoda* pismem do prezydentów/burmistrzów/wójtów województwa śląskiego z dnia 3 grudnia 2004 r. zobowiązał jednostki samorządów terytorialnych do stosowania ww. *Zasad* do czasu wydania stosownego aktu wykonawczego. Z kolei 20 lipca 2005 r. wydał Zarządzenie nr 229/05 z w sprawie działań zapewnianających funkcjonowanie publicznych urządzeń zaopatrzenia w wodę w warunkach specjalnych w województwie śląskim, w którym w celu realizacji tych działań wskazał na konieczność stosowania powyższych *Zasad* (§1). W *Zasadach* zostały określone wymagania techniczne i organizacyjne dotyczące projektowania i eksploatacji urządzeń zaopatrzenia w wodę, ich zabezpieczenia na wypadek zagrożenia zniszczeniem²¹ oraz w zakresie budowy (w tym ich lokalizacji) i utrzymywania studni awaryjnych. *Zasady* zawierały wskaźniki jednostkowego zapotrzebowania wody dla: ludności (15 l/osobę i dobę), zakładów przemysłu spożywczego i innych niezbędnych do zapewnienia ludności warunków do przetrwania (w zależności od wysokości planowanej produkcji w warunkach specjalnych), zakładów użyteczności publicznej (50% normalnego zapotrzebowania), odkażania i dezaktywacji²², zwierząt hodowlanych (zgodnie z ustalonymi wielkościami) oraz celów przeciwpożarowych (w zależności od potrzeb i specyfiki terenu). Pośrednio został w nich określony sposób ustalania liczby brakujących studni awaryjnych, poprzez warunek zapewnienia przez nie co najmniej minimalnej²³ ilości wody, a na terenach nie objętych systemem wodociagowym niezbędnej²⁴ ilości wody, dostarczanej w okresie ograniczonych dostaw. Sprawowanie nadzoru oraz koordynacja przedsięwzięć w zakresie przygotowań i realizacji zadań zabezpieczających dostawę wody w sytuacjach kryzysowych oraz prowadzenia w tym zakresie określonej dokumentacji, zgodnie z *Zasadami*, powinno

¹⁹ Opracowane przez Ministerstwo Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa w 1995 r. i wprowadzone Zarządzeniem Ministra Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa Nr 2/95 z dnia 21 września 1995 r. w sprawie zasad zapewnienia funkcjonowania publicznych urządzeń zaopatrzenia w wodę w warunkach specjalnych, zwane dalej „*Zasadami*”. Ze względu na prawną podstawę wydania, ww. zarządzenia utraciło moc obowiązywania - M.P. z 18 grudnia 2001 r. Nr 47, poz. 782.

²⁰ Nr SO-731-3/EŚ/2003/350, zwane dalej „*Pismem w sprawie Zasad*”.

²¹ W pkt. 1.1. Załącznika funkcjonalnego nr 14 „Pomoc w ratowaniu dóbr niezbędnych do przetrwania” będącego częścią *Planu OC Województwa* określone zostały również zadania związane z zabezpieczeniem urządzeń wodnych na wypadek zagrożenia zniszczeniem

²² W tym na potrzeby: stałych i polowych punktów zabiegów sanitarnych – 45 l/osobę, stałych i polowych punktów odkażania odzieży – 40 l/1 kg odzieży, stałych i polowych punktów odkażania transportu - 200÷500 l/pojazd (w zależności od wielkości), stałych i polowych punktów zabiegów weterynaryjnych (duże zwierzę 20÷25 l, owca i koza 12÷15 l, trzoda chlewna 4÷5 l) oraz terenu i urządzeń technologicznych 15% produkowanej w tym czasie wody.

²³ Zgodnie z *Zasadami* minimalna ilość wody dostarczana w okresie ograniczonych dostaw, to ilość która pokrywa potrzeby niezbędne dla przetrwania ludności i zwierząt gospodarskich.

²⁴ Zgodnie z *Zasadami* niezbędna ilość wody dostarczana w okresie ograniczonych dostaw, to ilość która pokrywa potrzeby wszystkich odbiorców w ilościach niezbędnych do życia, funkcjonowania zakładów użyteczności publicznej i wybranej produkcji.

być powierzone jednostkom organizacyjnym, wyznaczonym przez gminnych szefów obrony cywilnej. W *Urzędzie*, zgodnie z § 2 ww. Zarządzenia, do koordynacji zadań wynikających z *Zasad* został wyznaczony pracownik *WBZK*²⁵.

(dowód: akta kontroli str. 81-84, 455-480, 524-528)

Wymogi w zakresie struktury i treści *Dokumentacji* dotyczącej zaopatrzenia w wodę w sytuacji kryzysowej były określone w *Zasadach*, które zgodnie z zaleceniem *Wojewody* z 2004 r. powinny być stosowane przy jej opracowaniu.

Wojewoda pismem z 14 lipca 2016 r. zwrócił się do starostów oraz prezydentów miast na prawach powiatu o przedstawienie danych odnośnie do posiadanych przez powiaty środków dystrybucji wody oraz zabezpieczenia w zespoły prądotwórcze.

W rocznych *Ocenach OC Województwa Wojewoda* zwracał uwagę na obszar dotyczący zadań obrony cywilnej, który jego zdaniem był niewystarczająco uregulowany w obowiązującym prawie krajowym. Ponadto w piśmie²⁶ do *SOCK* zwracał uwagę na konieczność opracowania zasad sporządzania dokumentacji dotyczącej zaopatrzenia w wodę w warunkach specjalnych ze względu na anulowanie w 2001 r. stosownego Zarządzenia 2/95 Ministra Gospodarki i Budownictwa z 21 września 1995 r.

(dowód: akta kontroli str. 298-338, 455-480, 522-527, 529-530, 547-549)

Wojewoda zobowiązał nadzorowane podmioty do stosowania przepisów w zakresie zaopatrzenia w wodę, jak również zapewnienia ochrony ujęć i urządzeń wodnych na wypadek zagrożenia zniszczeniem poprzez stosowanie *Zasad*. Kierownik Oddziału do Spraw Obrony Cywilnej i Logistyki *WBZK* wyjaśnił, że nie ma obowiązku stosowania Polskich Norm w zakresie zaopatrzenia w wodę. Stwierdził, że: „*Prawo w tym względzie stanowią następujące akty: ustawa z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (tekst jednolity Dz. U. z 2015 r., poz. 139) oraz rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 13 listopada 2015 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2015 r., poz. 1989). Uwzględniając powyższe Wojewoda nie zobowiązywał do stosowania Polskich Norm. Zgodnie z art. 5 ust. 3 ustawy o normalizacji (Dz. U. z 2015 r., poz. 1483) stosowanie Polskich Norm jest dobrowolne*”.

(dowód: akta kontroli str. 462, 470-474, 622-623)

1.12. Zasady higieniczno-sanitarne użytkowania środków przewozu wody pitnej zostały opracowane przez Wojewódzką Stację Sanitarno-Epidemiologiczną w Katowicach, wchodzącą w skład administracji zespolonej województwa śląskiego²⁷. W wyjaśnieniach Kierownik Oddziału do Spraw Obrony Cywilnej i Logistyki *WBZK* stwierdził, że brak podstaw prawnych spowodował, że *Wojewoda* nie wydał regulacji w tym zakresie, jak również nie zobowiązał gmin/powiatów/miast oraz przedsiębiorców zaopatrujących w wodę do ich stosowania. Kierownik wskazał jednocześnie, że o ww. zasadach traktuje ustawa z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków²⁸ oraz poinformował, że *Wojewoda* nie zgłaszał potrzeb wydania regulacji dotyczących ww. zasad organom administracji publicznej

(dowód: akta kontroli str. 552, 622-623)

²⁵ W okresie objętym kontrolą funkcję tą pełniła A.K., zwana dalej „Koordynatorem”.

²⁶ Pismo z 8 listopada 2012 r.

²⁷ Dostępne pod adresem: www.higienawody.wsse.katowice.pl/pliki/cysterny.pdf

²⁸ Dz. U. z 2015 r., poz. 139.

1.13. Wojewoda nie wydał regulacji dotyczących sposobu obliczania (kalkulowania) liczby i pojemności środków przewozu wody pitnej niezbędnej dla zapewnienia dostaw wody w sytuacji kryzysowej, jak również nie zgłaszał potrzeby ich wydania innym organom administracji publicznej. Dyrektor WBZK wyjaśnił, że „w sytuacji braku normatywów ustalonych na poziomie centralnym wojewoda nie jest właściwy do wydawania takich regulacji”. Dyrektor wskazał także na przepis art. 7 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym²⁹, zgodnie z którym zabezpieczenia w wodę należą do zadań własnych gminy, a realizuje je prezydent, burmistrz, wójt w oparciu o analizę ryzyka oraz *Dokumentację*. Ponadto Dyrektor WBZK podał, że problematyka dotycząca właściwego zabezpieczenia w środki do przewozu wody pitnej niezbędnej dla zapewnienia w sytuacji kryzysowej była wielokrotnie omawiana w trakcie organizowanych narad i odpraw z naczelnikami Wydziałów Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego z powiatów, a także Szefami Obrony Cywilnej (starostami, prezydentami, burmistrzami i wójtami).

(dowód: akta kontroli str. 552)

Dokumentacja dotycząca zapewnienia właściwego funkcjonowania publicznych urzędzeń zaopatrzenia w wodę w warunkach wystąpienia sytuacji kryzysowej

1.14. W okresie od czerwca 2015 r. do zakończenia niniejszej kontroli (styczeń 2017 r.) Wojewoda nie dysponował w pełni aktualnym *Planem ZK* (co zostało opisane w pkt.1.1. oraz w *Ustalonych nieprawidłowościach*). Obowiązujący *Plan ZK* zatwierdzony został przez MAiC w maju 2013 r., a w związku z art. 5 ust. 3 ustawy o zarządzaniu kryzysowym, cykl aktualizacji tego planu powinien nie być dłuższy niż dwa lata.

(dowód: akta kontroli str. 98-100, 149)

Jak wyjaśnił Zastępca Dyrektora WBZK, w okresie objętym kontrolą *Plan ZK* „był poddawany korektom i uzupełnieniom dyktowanym zmianą przepisów prawa, wnioskami z ćwiczeń, czy też wnioskami wyciągniętymi podczas prowadzonych działań kryzysowych. Przykładowo w 2015 r. zaktualizowano *Procedurę pn. 'Postępowanie ze zwłokami w przypadku zdarzeń masowych i katastrof oraz powiadamianie rodzin ofiar w tym obcokrajowców'* oraz *'Wojewódzki Plan Działania na Wypadek Wystąpienia Epidemii'* a w 2016 r. do *Planu ZK* wprowadzono *Procedurę reagowania kryzysowego pn. PRK-19 - Zasady przekazywania krwi i jej składników na wypadek wystąpienia zdarzeń o charakterze masowym*”.

(dowód: akta kontroli str. 92)

W toku niniejszej kontroli przygotowywana była nowa wersja planu zarządzania kryzysowego³⁰, która została przekazana 21 grudnia 2016 r. do MSWiA, celem zatwierdzenia³¹.

(dowód: akta kontroli str. 149,167)

Wojewoda, jako szef obrony cywilnej województwa, zatwierdził *Plan OC* 28 sierpnia 2013 r. Zgodnie z treścią Zarządzenia Wojewody³² *Plan OC* został sporządzony

²⁹ Dz. U. z 2016 r., poz. 446 ze zm., zwanej dalej „ustawą o samorządzie gminnym”.

³⁰ Zwana dalej „Projekt Planu ZK z 2016 r.”

³¹ Do czasu zakończenia niniejszej kontroli (styczeń 2017 r.) *Projekt Planu ZK z 2016 r.* nie został zatwierdzony przez MSWiA.

³² Zarządzenia nr 193/13 z dnia 28 sierpnia 2013 r. w sprawie wprowadzenia do stosowania Planu Obrony Cywilnej Województwa Śląskiego.

w celu zapewnienia systematycznego i efektywnego wykorzystania zasobów obrony cywilnej w sytuacjach zagrożenia bezpieczeństwa państwa i w czasie wojny (zgodnie z § 1 wytycznych SOCK z dnia 27 grudnia 2011 r. w sprawie zasad opracowania planu obrony cywilnej województw, powiatów i gmin³³). Ujęto w nim charakterystykę zagrożeń w zakresie zapewnienia ciągłości dostaw wody wraz z oceną ryzyka ich wystąpienia, co opisano wyżej w wystąpieniu.

(dowód: akta kontroli str. 212-215)

Wojewoda zgodnie z § 8 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 kwietnia 2010 r. w sprawie Raportu o zagrożeniach bezpieczeństwa narodowego³⁴ sporządził w 2014 i 2016 r. raporty cząstkowe o zagrożeniach bezpieczeństwa narodowego i przesłał je do Dyrektora Rządowego Centrum Bezpieczeństwa³⁵.

W raportach cząstkowych uwzględniono elementy określone w § 4 ww. rozporządzenia, w tym w zakresie systemu zaopatrzenia w wodę, tj. analizę wpływu poszczególnych zidentyfikowanych zagrożeń (m.in. katastrofalne zatopienie spowodowane awarią zbiornika wodnego, powódź opadowa) na infrastrukturę krytyczną, w tym na zaopatrzenie w wodę. Częścią raportu była również mapa „Hydrografia województwa śląskiego”, na której zaznaczono m.in. wodowskazy, obiekty gospodarki wodnej, zbiorniki, kanały, cieki, obszary potencjalnych podtopień, strefy katastrofalnych zalewów.

(dowód: akta kontroli str. 110, 594)

1.15. *Plan ZK*, zgodnie z art. 5 ust. 5 *ustawy o zarządzaniu kryzysowym*, został uzgodniony w październiku 2012 r., a *Projekt Planu ZK z 2016 r.* był uzgadniany w okresie od września do grudnia 2016 r. z kierownikami jednostek organizacyjnych, planowanych³⁶ do wykorzystania przy realizacji przedsięwzięć dotyczących systemu zaopatrzenia w wodę.

(dowód: akta kontroli str. 149, 150-156, 168-200, 605-606)

1.16. W *Planie ZK*, w Aneksie 1.1. - „Charakterystyka zagrożeń oraz ocena ryzyka ich wystąpienia” ujęto charakterystykę zagrożeń dotyczących zapewnienia ciągłości dostaw wody (w szczególności w związku z powodzią, podtopieniami, uszkodzeniami budowli hydrotechnicznych, uszkodzeniami obwałowań, działaniami terrorystycznymi) wraz z oceną ryzyka ich wystąpienia.

W *Planie ZK* przyjęto też rozwiązania (procedury) w zakresie reagowania na niedobory wody w instrukcji „Przerwy w dostawie wody”. Określono w niej następujące zadania i obowiązki poszczególnych uczestników zarządzania kryzysowego:

- w zakresie przepływu informacji i informowania ludności:
  - zadaniem gmin było uruchomienie punktu kontaktowego (informacyjnego) dla ludności oraz pozyskiwanie od dostawców i producentów wody danych dotyczących: przyczyn wystąpienia przerw w dostawach, szczegółowego obszaru ich wystąpienia oraz prognoz przywrócenia dostaw,

³³ Opublikowanych na stronach internetowych www.ock.gov.pl/prawo/akty_urzedowe_szefa_ock, zwanych dalej „Wytycznymi SOCK w sprawie planów”.

³⁴ Dz.U. Nr 83, poz. 540, zwanego dalej „rozporządzeniem w sprawie Raportu o zagrożeniach bezpieczeństwa narodowego”.

³⁵ Zwanego dalej „RCB”.

³⁶ Jednostkami, które zostały wykazane w Siatkach Bezpieczeństwa ww. *Planów ZK* jako wiodące bądź pomocnicze w ramach działań koniecznych do podjęcia w sytuacji przerw w dostawie wody.

- zadaniem powiatów było pozyskiwanie od dostawców i producentów wody danych dotyczących: przyczyn wystąpienia przerw w dostawach, szczegółowego obszaru ich wystąpienia oraz prognoz przywrócenia dostaw, przekazywanie ww. danych do gmin oraz gminnych centrów reagowania, uruchomienie punktu kontaktowego (informacyjnego) dla ludności.
- zadaniem województwa było pozyskiwanie z powiatowych centrów zarządzania kryzysowego danych dotyczących: przyczyn wystąpienia przerw w dostawach, szczegółowego obszaru ich wystąpienia oraz prognoz przywrócenia dostaw, przekazywanie zbiorczej informacji do środków masowego przekazu oraz RCB i Krajowego Centrum Koordynacji Ratownictwa i Ochrony Ludności.
- w zakresie przeciwdziałania skutkom przerw w dostawach wody:
  - zadaniem gmin było: uruchomienie Dokumentacji, dostarczanie w cysternach wody pitnej ludności, dostarczanie wody w pojemnikach jednorazowych, dostarczanie w cysternach wody pitnej dla zwierząt gospodarskich w rejonach rolniczych, ewakuacja, awaryjne zasilanie ujęć gminnych w energię elektryczną,
  - zadaniem powiatów było: udostępnienie gminom cystern do przewozu wody, organizowanie dostaw wody w pojemnikach jednorazowych, pomoc i koordynowanie ewakuacji.

(dowód: akta kontroli str. 121-125, 149, 157)

W *Planie ZK*, w Aneksie 1.2. „Charakterystyka sił i środków” opisano zasoby, które mogą zostać wykorzystane w sytuacji kryzysowej.

Podano w niej m.in., że informacje o zasobach jednostek administracji samorządowej województwa śląskiego zawarte były w bazie danych „Arcus 2005”, jej prowadzenie i aktualizowanie należało do zadań Oddziału Obrony Cywilnej i Logistyki w *WBZK*, na szczeblu gminy tworzona była baza Szefa OC gminy, na szczeblu powiatu - baza Szefa OC powiatu, na szczeblu województwa - baza Szefa OC województwa. Aktualizacja bazy danych Szefa OC województwa odbywała się nie rzadziej niż jeden raz na kwartał, poprzez zbiór danych (drogą elektroniczną) od administratorów baz Szefów OC gminy oraz powiatu.

W załączniku do ww. aneksu „Ewidencja źródeł danych o zasobach” wymieniono poszczególne zasoby (środki transportowe, maszyny, obrona cywilna, krajowy system ratowniczo-gaśniczy, policja, siły zbrojne, ochrona zdrowia, żywność, zasoby mieszkaniowe - do zakwaterowania ludności ewakuowanej, środki finansowe, ochrona przeciwpowodziowa, pomoc społeczna), źródła danych o tych zasobach (różne wykazy, bazy danych, ewidencje lub dokumenty – m.in. *Plan OC*) i dysponenta tych danych. Nie wymieniono w nim zasobów planowanych do wykorzystania w sytuacji kryzysowej polegającej na niedoborze wody.

(dowód: akta kontroli str. 158-163)

Kierownik Oddziału Zarządzania Kryzysowego w *WBZK* wyjaśnił, że w ww. dokumencie nie wymieniono zasobów planowanych do wykorzystania w sytuacji kryzysowej polegającej na niedoborze wody, gdyż informacje o zasobach dostępnych na obszarze jednostek samorządu terytorialnego województwa śląskiego dostępne były w elektronicznej bazie danych „Arcus” Szefa OC województwa.

(dowód: akta kontroli str. 606)

W elektronicznej bazie danych „Arcus” Szefa OC województwa - w zakresie systemu zaopatrzenia w wodę - znajdowały się informacje o istniejących na terenie województwa:

- ujęciach wodociągowych powierzchniowych (z uwzględnieniem punktów poboru wody, ich wydajności oraz zbiorników krytych na wodę),
- ujęciach wodociągowych głębinowych (z uwzględnieniem studni, ich wydajności oraz zbiorników krytych na wodę),
- ujęciach zakładowych głębinowych (z uwzględnieniem studni, ich wydajności, zbiorników krytych na wodę oraz wody na cele komunalne),
- oczyszczalniach ścieków,
- pojazdach do przewozu wody (z uwzględnieniem samochodów - cystern i przyczep – cystern do przewozu wody),
- zakładach produkujących wodę mineralną.

(dowód: akta kontroli str. 558-570, 607-616)

1.17. *Wojewoda* zgodnie z art. 14 ust. 2 pkt 2 lit. b *ustawy o zarządzaniu kryzysowym* zatwierdził wszystkie powiatowe plany zarządzania kryzysowego, które były aktualne w latach 2015-2016.

(dowód: akta kontroli str. 93, 126-127)

1.18. W *Planie ZK* nie zamieszczono Wykazu Infrastruktury Krytycznej³⁷.

W treści *Projekt Planu ZK z 2016 r.* nie zamieszczono *Wykazu IK* jako załącznika funkcjonalnego, lecz podano, że na terenie województwa śląskiego znajdowały się 73 obiekty infrastruktury krytycznej³⁸ oraz że *Wykaz IK* stanowiący informację niejawną przechowywany jest w kancelarii tajnej *Urzędu*.

Wykaz IK (pn: „Jednolity wykaz obiektów, instalacji, urządzeń i usług wchodzących w skład infrastruktury krytycznej”) przechowywany w kancelarii tajnej *Urzędu* był zgodny z danymi uzyskanymi przez *Wojewodę* od Dyrektora *RCB* (wykazami sporządzonymi na podstawie Narodowych Planów Ochrony Infrastruktury Krytycznej z 2013 r. i z 2015 r. oraz ich aktualizacjami).

(dowód: akta kontroli str. 144-147, 149, 157, 210-211, 501-502)

1.19. Do dnia rozpoczęcia niniejszej kontroli *Wojewoda* uzgodnił projekty planów ochrony *IK* z sześcioma spośród dziewięciu operatorów *IK* działających w województwie śląskim w zakresie systemu zaopatrzenia w wodę. Do pozostałych operatorów w lutym 2016 r. skierował pismo z wnioskiem o podanie planowanego terminu przekazania planu do uzgodnienia *Wojewodzie* lub przyczyn jego nieprzekazania. W odpowiedzi operatorzy wyjaśnili, że ich plany znajdują się w fazie opracowywania lub uzgadniania z *RCB*. Następnie, w październiku 2016 r. jeden z nich przesłał do *WBZK* projekt planu do wstępnego uzgodnienia, który po sprawdzeniu został odesłany z uwagami.

(dowód: akta kontroli str. 93, 128, 273-288)

1.20. W *Planie ZK* nie zawarto informacji o sporządzonych planach ochrony *IK* oraz danych kontaktowych osób wyznaczonych przez właścicieli oraz posiadaczy samoistnych i zależnych obiektów, instalacji oraz urządzeń *IK* odpowiedzialnych za utrzymywanie kontaktów z podmiotami właściwymi w zakresie ochrony tej infrastruktury.

---

³⁷ Zwanego dalej „*Wykazem IK*”.

³⁸ Zwanej dalej „*IK*”.

W treści *Projekt Planu ZK z 2016 r.* nie zawarto ww. informacji lecz podano, że informacje o sporządzonych planach ochrony *IK* oraz dane kontaktowe ww. osób znajdują się w *WBZK*, na stanowisku zajmującym się ochroną *IK* oraz u służby dyżurnej w Wojewódzkim Centrum Zarządzania Kryzysowego.

Zastępca Dyrektora *WBZK* wyjaśnił w tej sprawie, że dane powyższe są danymi wrażliwymi i umieszczenie ich w *Planie ZK* pozwoli na identyfikację, także osobom nieuprawnionym, obiektów lub instalacji operatorów *IK*.

W toku niniejszej kontroli potwierdzono, że ww. dane kontaktowe przechowywane były w *Urzędzie*, w systemie komputerowym funkcjonującej całodobowo służby dyżurnej w Wojewódzkim Centrum Zarządzania Kryzysowego. Obejmowały one: imiona i nazwiska osób wyznaczonych przez poszczególnych operatorów *IK* w zakresie systemu zaopatrzenia w wodę (osób najczęściej zatrudnionych w tych obiektach na stanowisku pełnomocnika ds. infrastruktury krytycznej) oraz ich numery telefonów (stacjonarnych i komórkowych), adresy e-mail, adresy i nazwy przedsiębiorstw – operatorów *IK*.

(dowód: akta kontroli str. 93-94, 149, 157, 205, 272)

1.21. Zgodnie z art. 5 ust. 2 pkt 3 lit. a *ustawy o zarządzaniu kryzysowym* Procedury realizacji zadań z zakresu zarządzania kryzysowego, w tym związane z ochroną *IK* winny stanowić załącznik funkcjonalny do planu zarządzania kryzysowego.

W *Planie ZK* zamieszczono załącznik funkcjonalny „Ochrona infrastruktury”, którego celem – jak podano – było m.in. określenie zadań administracji publicznej w zakresie minimalizowania skutków zakłóceń funkcjonowania infrastruktury. Częścią tego załącznika była (opisana wyżej) instrukcja „Przerwy w dostawach wody” określająca zasady postępowania w przypadku wystąpienia ww. przerw.

(dowód: akta kontroli str. 121-125, 164-166, 206-209)

1.22. W *Wytycznych* na 2015 r. i 2016 r. zostały określone następujące zadania do realizacji, związane z zapewnieniem dostaw wody w sytuacji kryzysowej:

- aktualizacja *Dokumentacji* przez gminy, które jej nie zaktualizowały w ostatnich pięciu latach;
- analiza *Wojewody* stanu zabezpieczenia województwa śląskiego w wodę w warunkach specjalnych oraz stanu wyposażenia w agregaty prądotwórcze, środki transportu i dystrybucji wody pitnej;
- opracowanie oceny stanu przygotowań obrony cywilnej w województwie/ powiecie/ gminie za rok poprzedni.

W ramach realizacji powyższych zadań w latach objętych kontrolą aktualizację *Dokumentacji* wykonało 45 ze 133 gmin do tego zobowiązanych, *Wojewoda* przedstawił w 2016 r. w *Ocenie zaopatrzenia w wodę* wyniki analizy stanu zabezpieczenia województwa śląskiego w wodę w warunkach specjalnych oraz stanu wyposażenia w agregaty prądotwórcze, środki transportu i dystrybucji wody pitnej, a wszystkie powiaty przekazały *Oceny OC* w powiatach za lata 2014-2015. *Wojewoda* przedstawił *SOCK Oceny OC Województwa*.

(dowód: akta kontroli str. 109, 385-414, 529-530)

1.23. *Wojewoda* dysponował aktualną i zgodną z przyjętymi regulacjami *Dokumentacją* z 78 na 167 gmin województwa śląskiego. W przypadku pozostałych gmin, trzy (Koszęcin, Pawonków i Woźniki) nie posiadały jej w ogóle, a kolejne

86 posiadały wersje nieaktualne³⁹. W *Ocenie zaopatrzenia w wodę* z 2016 r. jako powód takiego stanu rzeczy wskazano brak aktualnej podstawy prawnej w tym zakresie oraz fakt nierespektowania przez gminy nakazu wykonywania aktualizacji *Dokumentacji* określonego przez Wojewodę w piśmie z 2004 r., jak i w kolejnych corocznych *Wytycznych*. 19 sierpnia 2016 r. poprzez system e_PUAP wysłano do gmin, które nie opracowały aktualnej *Dokumentacji* pismo ponaglące, w wyniku czego od września do 21 grudnia 2016 r. do WBZK wpłynęło z gmin 20 aktualizacji. Ponadto jak wyjaśnił Z-ca Dyrektora WBZK problem dotyczący niewywiązywania się z terminowego opracowania *Dokumentacji* przekazywany był podczas odpraw z naczelnikami wydziałów bezpieczeństwa i zarządzania kryzysowego starostw oraz miast na prawach powiatu, a także wójtami, burmistrzami, prezydentami i starostami. Podczas spotkania 15 lutego 2011 r. wręczono im opracowanie, w którym wskazano gminy nieposiadające aktualnych *Dokumentacji*. Ponadto w trakcie rozmów z gminami *Koordinator* każdorazowo podkreślał konieczność dokonania aktualizacji. Z-ca Dyrektora WBZK zwrócił także uwagę na rotację zatrudnienia występującą w urzędach gmin, a także na obciążenie różnorodnymi zadaniami pracowników, którym przypisane są zadania obrony cywilnej. Według niego pracownicy ci często wykonują zadania z różnych dziedzin obejmujących funkcjonowanie gminy, przy niejednokrotnie niepełnym etacie zatrudnienia, co powoduje niedotrzymywanie terminów realizacji przypisanych im zadań, w tym opracowywania i aktualizacji na poziomie gminnym dokumentacji dotyczącej zaopatrzenia w wodę w warunkach specjalnych.

(dowód: akta kontroli str. 410-414, 502-521)

1.24. *Koordinator* prowadził nadzór nad zadaniami dotyczącymi opracowania *Dokumentacji* oraz jej aktualizacji. Projekty *Dokumentacji* przysyłane przez gminy do Wojewody w celu uzgodnienia kompletności, po ich sprawdzeniu były odsyłane do nadawcy. Po ich uzupełnieniu i zatwierdzeniu przysyłane były do WBZK. Ponadto, *koordynator* wysyłał ponaglenia do gmin niewywiązujących się z obowiązku utworzenia lub aktualizacji *Dokumentacji*.

(dowód: akta kontroli str. 535-542)

1.25. *Wojewoda* otrzymał od Szefów OC Powiatów dane o stanie przygotowań obrony cywilnej w wersji elektronicznej, w wymaganym zakresie i terminach umożliwiających wykonanie *Oceny OC Województwa*. Szefowie OC Powiatów w przekazanych ocenach wskazywali na brak środków na zakup sprzętu do magazynowania i transportu wody. Ponadto sprawozdający zwracali uwagę na utrudnienia w realizacji zadań Obrony Cywilnej w związku z brakiem osobnego aktu prawnego w randze ustawy oraz dokumentów wykonawczych, które regulowałyby zasady jej organizacji, umiejscowienia w systemie ochrony ludności w czasie pokoju i wojny oraz uszczegółowiłyby zasady jej finansowania.

(dowód: akta kontroli str. 109, 289-290)

1.26. *Wojewoda* weryfikował rzetelność danych otrzymanych od Szefów OC Powiatów w oparciu o *Dokumentacje* posiadane przez WBZK, *Oceny OC* z poprzednich lat oraz dane gromadzone przez WBZK. Jak wyjaśnił Dyrektor WBZK „jednostki administracji samorządowej zobowiązane są zgłaszać pisemnie na bieżąco do Wydziału informacje o zachodzących zmianach. Tym samym mamy możliwość porównania posiadanych danych i w oparciu o przekazaną z jednostek informacje i dokonać aktualizacji oraz weryfikacji. (...) Uwzględniając fakt, że część

---

³⁹ Okres wymaganej, pięcioletniej aktualizacji minął w 2015 r. bądź wcześniej. W przypadku *Dokumentacji* z ośmiu gmin w 2016 r. trwały prace nad ich uzgodnieniem.

Dokumentacji jest niezaktualizowana, w przypadku wątpliwości (...), kontaktujemy się z tymi gminami, w stosunku do których wystąpiły jakieś wątpliwości". Dodał również, że WBZK realizuje zadania kontrolne w oparciu o zapisy § 4 rozporządzenia w sprawie SOCK, który ogranicza uprawnienia kontrolne Wojewody – Szefa Obrony Cywilnej Województwa do kontroli szefów obrony cywilnej powiatów. W kwestii rozszerzenia uprawnień zwracano uwagę w rocznych *Ocenach OC Województwa*, w ramach procedowania nowej ustawy o ochronie ludności i obronie cywilnej oraz wystąpiono do Zespołu Audytu Wewnętrznego i Kontroli w *Urzędzie*, który stwierdził, że rozszerzenie zakresu kontroli wykraczałoby poza uprawnienia określone w ww. rozporządzeniu.

(dowód: akta kontroli str. 582-583, 589-590)

Wiedzę na temat sposobu ustalania przez Szefów OC Powiatów potrzeb w zakresie budowy studni awaryjnych *Wojewoda* pozyskiwał na podstawie *Dokumentacji* przedstawionych przez powiaty, w których były określane: zapotrzebowanie na wodę w warunkach specjalnych (ilość niezbędna i minimalna) ustalone w stosunku do wszystkich mieszkańców danego powiatu oraz konieczność jej dostawy do wyznaczonych zakładów przemysłu spożywczego, użyteczności publicznej, urzędów specjalnych do likwidacji skażeń i do celów przeciwpożarowych oraz zwierząt hodowlanych. Powyższe założenia były określane na podstawie *Zasad*.

(dowód: akta kontroli str. 94-95)

Dane przekazane *Wojewodzie* przez Prezydenta Miasta Katowice w ramach rocznych *Ocen OC* były zgodne z danymi zawartymi w *Dokumentacji* (np. w zakresie istniejących i brakujących studni awaryjnych, potrzebnego sprzętu). Zgodnie z nimi w Katowicach nie było studni awaryjnych, a Prezydent nie zgłaszał potrzeb w zakresie ich zbudowania, jak również uzyskania dostępu do alternatywnych źródeł wody.

(dowód: akta kontroli str. 624-629)

1.27. *Wojewoda*, jako Szef OC Województwa przesłał do SOCK *Ocenę OC Województwa* za 2014 r. 25 marca 2015 r. oraz za 2015 r. 10 marca 2016 r. Treść ww. *Ocen* była zgodna ze wzorem stanowiącym załącznik do Wytocznych SOCK z dnia 10 lipca 2009 r. oraz zawierała dane opracowane na podstawie ocen poszczególnych powiatów województwa śląskiego.

(dowód: akta kontroli str. 109, 268-271)

Wyjaśniając przesłanie *Oceny OC Województwa* za 2014 r. 25 marca 2015 r., tj. pięć dni po wyznaczonym przez SOCK terminie, Z-ca Dyrektora WBZK stwierdził, że termin jej przesłania został ustalony z przedstawicielami SOCK na 31 marca, ponieważ we wzorze *Oceny województwa* za 2014 r. była to data przesłania sprawozdania z części szkoleniowej (stanowiącej częścią integralną ww. *Oceny*). W związku z powyższym przedmiotowa *Ocena województwa* została przekazana łącznie ze sprawozdaniem ze szkoleń sześć dni przed umówionym terminem.

(dowód: akta kontroli str. 501)

W pkt. 9 *Oceny OC Województwa* za 2014 r. przedstawiono liczbę własnych ujęć wody jednostek samorządu terytorialnego, możliwości powiatów w zakresie zapewnienia ciągłości funkcjonowania ujęć wody oraz awaryjnego zapewnienia jej dostaw (liczba cystern i ich objętość). W *Ocenie OC Województwa* za 2015 r. w miejsce ostatnich ww. danych podano informacje o odsetku ludności objętej zasięgiem studni awaryjnych. Z ww. *Ocen OC Województwa* wynikało m.in., że istniejący na terenie województwa śląskiego system wodociagowy posiada

zróżnicowaną odporność na możliwość powstania zanieczyszczeń i uszkodzeń oraz zróżnicowaną możliwość zapewnienia ciągłości funkcjonowania ujęć wody. Wynikało to z faktu, że rozwiązania dotyczące zaopatrzenia w wodę w byłych województwach częstochowskim i bielskim nie pokrywały się z funkcjonującym w dawnym województwie katowickim tzw. „systemem pierścieniowym zaopatrzenia w wodę”⁴⁰. Pomimo ochrony zewnętrznej zbiorników/ujęć powierzchniowych ich łatwość skażenia i zanieczyszczenia była duża, w związku z czym w wyniku skażenia woda będzie przez dłuższy czas niezdatna do użycia. Duże uprzemysłowienie województwa stanowi kolejne, potencjalne zagrożenie zanieczyszczenia zbiorników odpadami ropopochodnymi i innymi substancjami. Wśród pozostałych czynników wpływających na uszkodzenie istniejących ujęć wody wymieniono: powodzie, uszkodzenia mechaniczne (wywołane np. zużyciem technologicznym) powodujące rozszczelnienia rurociągów, uszkodzenia celowe oraz brak energii elektrycznej. Wskazano również na problem przemieszczania wody z miejscowości mających ją w nadmiarze do miejscowości odczuwających braki bądź nie posiadających własnych ujęć lub innych systemów zabezpieczeń. Dotyczyło to głównie miejscowości będących poza „systemem pierścieniowym zaopatrzenia w wodę”. Wskazano również trudności w awaryjnej dystrybucji wody za pomocą np. beczkowozów (spowodowane ich niewystarczającą liczbą) oraz awaryjnego zasilania ujęć w energię elektryczną⁴¹. Z przedstawionych danych wynikało, że w 2014 r. 36% ludności województwa śląskiego objętej było zasięgiem 1 017 studni awaryjnych, a w 2015 r. 13% ludności (600,6 tys. z 4 584,5 tys.) objętej było zasięgiem 146 studni awaryjnych.

(dowód: akta kontroli str. 109, 304-317, 321-338)

Dyrektor *WBZK* wyjaśnił, że powyższa rozbieżność wartości wynika z faktu, iż w opracowanej przez Komendę Główną Państwowej Straży Pożarnej tabeli nr 11 (wypełnianej przez powiaty w ramach rocznych Ocen OC) sprawozdający podają wszystkie studnie jakie znajdują się na terenie gminy, np. studnie przyzagrodowe gospodarstw domowych czy też studnie służące tylko do celów gospodarczych, które nie nadają się do celów spożywczych. Powyższa sytuacja wynika z braku definicji określonej dla studni awaryjnych⁴², na co zwracana była już uwaga w trakcie odpraw z przedstawicielami *SOCK* (Biurem ds. Ochrony Ludności i Obrony Cywilnej).

Dokonując *Oceny OC Województwa* za 2015 r., w porozumieniu z powiatami, pracownicy *WBZK* dokonali weryfikacji, której celem było wykazanie tylko tych studni, które można było uznać za awaryjne (tj. stwarzające zabezpieczenie w wodę w sytuacjach kryzysowych). Tym samym wyeliminowano szereg studni innego rodzaju (np. przyzagrodowych, posiadających na ogół małą wydajność i często zabezpieczających potrzeby tylko jednego gospodarstwa, bądź zapewniających wodę służącą tylko dla celów gospodarczych). Weryfikacja spowodowała zmniejszenie liczby studni awaryjnych, a tym samym odsetek ludności nimi objętej.

⁴⁰ Pierścieniowy system zaopatrzenia w wodę w sytuacjach specjalnych pozwalał na przekierowywanie wody pomiędzy poszczególnymi aglomeracjami.

⁴¹ Nie wszystkie ujęcia posiadały takie zabezpieczenia, a istniejące były w stanie wydobyć wodę na tzw. „poziom zerowy”, co w praktyce oznaczało, że przy ich użyciu woda nie popłynęłaby rurociągiem tylko należałoby ją dystrybuować za pomocą np. beczkowozów.

⁴² Definicja studni awaryjnej określona była w Zarządzeniu nr 282 Ministra Gospodarki Komunalnej z dnia 19 sierpnia 1971 r. w sprawie budowy i utrzymania studni publicznych w miastach zaopatrywanych w wodę z urządzeń wodociagowych (M. P. 71 Nr 44, poz. 282), które jednak zostało uchylone rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 4 lutego 1977 r. w sprawie urządzeń zaopatrzenia w wodę i urządzeń kanalizacyjnych oraz opłat za wodę i wprowadzanie ścieków (Dz. U. z 1977 r. Nr 7, poz. 29). W wyniku zmian ustawowych również i to rozporządzenie utraciło moc prawną.

Dyrektor dodał: „W celu wykonania sprawozdania za 2016 r. Biuro ds. Ochrony Ludności i Obrony Cywilnej Komendy Głównej PSP określiło definicję studni awaryjnych, nie podając jednak żadnej podstawy prawnej ani analitycznej tej definicji”. W związku z prośbą⁴³ Wojewody Górnośląskie Przedsiębiorstwo Wodociągów S.A. w Katowicach⁴⁴ w piśmie z dnia 4 stycznia 2017 r. potwierdziło poprawność definicji „studni awaryjnej” określonej przez Komendę Główną Państwowej Straży Pożarnej oraz zwróciło dodatkowo uwagę na konieczność doprecyzowania informacji o studniach awaryjnych przekazywanych przez sprawozdających o warunki techniczno–eksploatacyjne⁴⁵, które pozwoliłyby na zaliczenie konkretnej studni do bazy awaryjnych źródeł wody. W związku z otrzymaną odpowiedzią Wojewoda 12 stycznia 2017 r. wystąpił do miejskich i powiatowych szefów obrony cywilnej z wnioskiem o zamieszczenie w rocznych *Ocenach OC* dodatkowej tabeli dotyczącej zbiorników wody czystej w układach wodociagowych oraz uwzględnianie w przekazywanych zestawieniach jako studni awaryjnych tylko tych, które spełniają warunki określone w definicji oraz ww. piśmie⁴⁶.

(dowód: akta kontroli str. 553-554, 617-621)

We wnioskach z 2015 r. i 2016 r. *Wojewoda* zwrócił uwagę na pominięcie w ustawie z 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę⁴⁷ zagadnień dotyczących zasad zapewnienia funkcjonowania publicznych urządzeń zaopatrzenia w wodę w warunkach specjalnych (głównie klęsk żywiołowych i wojny) oraz braku deklaracji prawnej do opracowania takich założeń. W jego ocenie, zasady te określało dotychczas Zarządzenie nr 2/95 Ministra Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa, które jednak straciło ważność⁴⁸. Na podstawie *Pisma w sprawie Zasad ww.* Zarządzenie jest nadal stosowane w województwie śląskim, choć pismo to nie stanowi podstawy prawnej. *Wojewoda* wskazał, że w ww. ustawie wspomina się jedynie o wymogach udzielenia zezwolenia na prowadzenie działalności, natomiast nie określa się dla przedsiębiorstw zadań związanych z okresem zagrożenia (m.in. obronności lub bezpieczeństwa państwa). Dlatego też, zdaniem *Wojewody*, do ww. ustawy konieczne jest uregulowanie wykonawcze (np. Zarządzenie), w którym powinna zostać określona struktura planowania oraz zakres zadań dla dostawców wody, związany z ich funkcjonowaniem w warunkach specjalnych. Natomiast we wnioskach z 2016 r. *Wojewoda* zwrócił uwagę, że wprowadzając nowe wzory *Ocen OC* wskazane byłoby sporządzenie instrukcji dotyczącej ich wypełnienia, gdyż bez niej sprawozdający w dowolny sposób przedstawiają poszczególne dane.

(dowód: akta kontroli str. 314, 323)

1.28. *Wojewoda* dysponował danymi o zbiorczym dobowym zapotrzebowaniu na wodę na terenie całego województwa, które pochodziły z *Dokumentacji* otrzymanych od poszczególnych gmin. W oparciu o ww. *Dokumentacje* zapotrzebowanie to w warunkach normalnych wynosiło 777 292,5 m³/dobę,

---

⁴³ Pismo z 20 grudnia 2016 r.

⁴⁴ Zwane dalej „GPW SA”.

⁴⁵ Wymienione warunki dotyczyły m.in. aktualnej eksploatacji studni, istniejącego zasilania energią elektryczną (lub posiadany własny agregat), wyposażenia w pompy głębinowe z rurociągiem i armaturą.

⁴⁶ Tzn. czynnych, zapewniających bezpieczeństwo zdrowotne wody, niestanowiących jedyne zabezpieczenie wody dla danego gospodarstwa, posiadających zasilanie w energię elektryczną i pompy głębinowe lub dostosowane do podłączenia agregatu prądotwórczego.

⁴⁷ Dz. U. z 2014 r. poz. 822.

⁴⁸ Utratę ważności określono w M.P. z 2001 r. nr 47, poz. 872.

natomiast w okresie ograniczonych dostaw wody 460 994,0 m³/dobę (ilość niezbędna) oraz 76 158,7 m³/dobę (ilość minimalna).

Poza informacjami o istniejących i brakujących studniach awaryjnych w województwie, *Wojewoda* dysponował zestawieniem pozostałych alternatywnych źródeł wody jakimi dysponowały poszczególne powiaty województwa. Zestawienie ww. źródeł wody (sporządzone na podstawie *Dokumentacji*) zamieszczone było w *Planie OC*, w opisanym wyżej załączniku funkcjonalnym nr 14.

Ponadto w *Ocenach zaopatrzenia w wodę* przedstawiono analizę zabezpieczenia środków dystrybucji wody w poszczególnych gminach w podziale na: pojemniki na wodę, publiczne studnie, ujęcia awaryjne, studnie prywatne (prydomowe), beczkownice i agregaty prądotwórcze. *Wojewoda* dysponował zatem informacjami o środkach dystrybucji wody pitnej (tj. o liczbie i pojemności pojemników na wodę i beczkownicach) będących w dyspozycji jednostek samorządu terytorialnego znajdujących się na terenie województwa.

(dowód: akta kontroli str. 239-247, 356-368, 385-408, 448-454)

Jak wyjaśnił Zastępca Dyrektora *WBZK* „(...) weryfikacja ww. informacji została sporządzona przy opracowaniu ‘Oceny zaopatrzenia w wodę’. Zestawienie pojemników na wodę jak i beczkowniczek oraz ich ogólnej pojemności, pozwalało określić możliwości zabezpieczenia w zakresie dotyczącym minimum i maksimum. Na tej podstawie w związku z występowaniem niedoborów wody w wyniku np. suszy w celu zabezpieczenia dostaw wody dla ludności, która zamieszkuje obszary dotknięte tym zjawiskiem w latach ubiegłych Urząd zakupił 24 zbiorniki na wodę o pojemności 1000l każdy, a w planie na 2017 r. ujęto zakup kolejnych 6 pojemników”.

(dowód: akta kontroli str. 95)

Wojewoda nie zawarł umów/porozumień z innymi podmiotami/organami dotyczących wzajemnej współpracy w przypadku wystąpienia zakłóceń w dostawach wody na terenie województwa.

Zastępca Dyrektora *WBZK* wyjaśnił w tej sprawie, że „(...) istniejący stan nie wymagał zawierania umów. Województwo w obrębie dużych aglomeracji posiada tzw. pierścieniowy układ dystrybucji wody, co m.in. powoduje, że istnieje znaczna możliwość przekierowywania wody pomiędzy poszczególnymi aglomeracjami, o ile zajdzie taka potrzeba. Problem ten może dotyczyć ewentualnie gmin wiejskich, których zaopatrzenie w wodę opiera się np. na studniach. Uwzględniając fakt, że zgodnie z art. 7 ustawy o samorządzie gminnym (...) zadania zabezpieczenia w wodę należą do zadań własnych gminy, to gminy w ramach powiatu lub gmin ościennych z przyległego powiatu, powinny w razie potrzeby zawierać ewentualne porozumienia”.

W *Ocenie zaopatrzenia w wodę* zwrócono uwagę na powyższy problem stwierdzając: „Tylko w nielicznych wypadkach rozważono problem współpracy pomiędzy gminami w zakresie wspomagania się zasobami sprzętowymi do dystrybucji. Wydaje się tu koniecznym podpisanie stosownych porozumień”.

(dowód: akta kontroli str. 95-96, 445-446)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W *Planie ZK* nie zamieszczono *Wykazu IK*, wbrew obowiązkowi określonymu w art. 5 ust. 2 pkt 3 lit. k ustawy o zarządzaniu kryzysowym.

Nie zawarto w nim również informacji o sporządzonych planach ochrony *IK* oraz danych kontaktowych osób wyznaczonych przez właścicieli oraz posiadaczy samoistnych i zależnych obiektów, instalacji oraz urządzeń *IK* odpowiedzialnych za utrzymywanie kontaktów z podmiotami właściwymi w zakresie ochrony tej infrastruktury, wbrew obowiązkowi określonemu w pkt 3a Wytucznych stanowiących załącznik do Zarządzenia nr 23 *MAiC* z dnia 13 grudnia 2013 r. w sprawie wytucznych do wojewódzkich planów zarządzania kryzysowego⁴⁹.

(dowód: akta kontroli str. 149, 157)

Wyjaśniając powyższe Zastępca Dyrektora *WBZK* stwierdził, że *Plan ZK* został przekazany Ministrowi celem zatwierdzenia już w październiku 2012 r., natomiast pismo Dyrektora *RCB* przekazujące przedmiotowy wykaz zostało nadesłane do *Urzędu* w maju 2013 r., ponadto w piśmie Ministra z 22 maja 2013 r. informującym o zatwierdzeniu *Planu ZK*, *Wojewoda* został zobowiązany do kompleksowej aktualizacji *Planu ZK*, oznaczającej w praktyce konieczność przygotowania nowego *Planu ZK* obejmującego swym zakresem wymagania określone w ustawie o zarządzaniu kryzysowym, a także uwzględniającego „Wytuczne Ministra do wojewódzkich planów zarządzania kryzysowego z 13 grudnia 2013 r.” Podjęcie równocześnie prac nad aktualizacją „starej” wersji *Planu ZK* oraz tworzeniem „nowego” wydłużyłoby znacznie, trwający i tak długi okres, proces dostosowania *Planu ZK* do ww. wymogów ustawodawcy oraz Ministra. Aktualizacja *Planu ZK*, w ramach której prowadzone były także ćwiczenia systemu zarządzania kryzysowego, pozwalające na praktyczne sprawdzenie elementów poddanych analizie, wiązała się z dużym zaangażowaniem czasowym i osobowym *WBZK*, w związku z czym bieżące aktualizacje *Planu ZK* zostały dokonane jedynie w obszarach kluczowych dla zarządzania kryzysowego.

(dowód: akta kontroli str. 501, 556)

W ocenie NIK powyższe okoliczności nie usprawiedliwiają niewykonania ww. obowiązków, gdyż zgodnie z art. 5 ust. 3 *ustawy o zarządzaniu kryzysowym* plany zarządzania kryzysowego podlegają systematycznej aktualizacji, a cykl planowania nie może być dłuższy niż dwa lata. Tymczasem w okresie od maja 2013 r. do czasu zakończenia kontroli (styczeń 2017 r.) nie dokonano stosownej aktualizacji *Planu ZK* w tym zakresie. Przyjmując do wiadomości fakt, że w treści *Projektu Planu ZK* z 2016 r. zamieszczono informację, że *Wykaz IK* stanowiący informację niejawną przechowywany jest w kancelarii tajnej *Urzędu*, a informacje o sporządzonych planach ochrony *IK* oraz dane kontaktowe ww. osób znajdują się w *WBZK*, na stanowisku zajmującym się ochroną *IK* oraz u służby dyżurnej w Wojewódzkim Centrum Zarządzania Kryzysowego, zdaniem NIK nie było przeszkód, by informacje takie znalazły się już wcześniej w uaktualnionej treści *Planu ZK* i nie wiązało się to z dużym zaangażowaniem czasowym i osobowym pracowników *Urzędu*.

Osobą odpowiedzialną za powyższą nieprawidłowość był Kierownik Oddziału Zarządzania Kryzysowego w *WBZK*, a z tytułu nadzoru Dyrektor Wydziału.

2. Nie przeprowadzono aktualizacji *Planu ZK* w dwuletnim okresie wymaganym art. 5 ust. 3 *ustawy o zarządzaniu kryzysowym*.

Z-ca Dyrektora *WBZK* wyjaśnił, że brak aktualizacji *Planu ZK* wynikał z zaangażowania pracowników w szereg przedsięwzięć związanych z dokładnym przygotowaniem nowego, zaktualizowanego *Planu ZK*⁵⁰ oraz działań mających

⁴⁹ Dz. Urz. Ministerstwa Administracji i Cyfryzacji, poz. 36.

⁵⁰ Wśród prac przygotowujących nowy *Plan ZK* Zastępca Dyrektora wymienił: konieczność wcześniejszego opracowania procedur regulujących zasady postępowania i współdziałania podczas podejrzenia o zachorowanie lub zachorowanie na chorobę szczególnie niebezpieczną i wysoce

zapewnić bezpieczeństwo uczestnikom dużych imprez odbywających się w latach 2015-2016 na terenie województwa śląskiego (m.in. Światowe Dni Młodzieży oraz przygotowanie wizyty Ojca Świętego w Częstochowie). Dodał również, że w 2016 r. wystąpiła konieczność dostosowania projektu nowego *Planu ZK* do wymogów określonych w ustawie z dnia 10 czerwca 2016 r. o działaniach antyterrorystycznych. Ponadto wyjaśniający stwierdził, że: „(...) przedłużający się proces kompleksowej aktualizacji *Planu ZK* wynikał z konieczności zapewnienia jak najwyższej wartości merytorycznej omawianego dokumentu, pozwalającej na spełnienie wymogów ustawowych oraz, co najistotniejsze, na zapewnienie użyteczności zapisów tego planu w przypadku wystąpienia zdarzeń kryzysowych”.

(dowód: akta kontroli str. 89, 149, 495-498)

Najwyższa Izba Kontroli biorąc pod uwagę fakt przesłania w 2016 r. do MSWiA do zatwierdzenia projektu *Planu ZK* wskazuje, że w myśl art. 5 ust. 3 ustawy o zarządzaniu kryzysowym, plany zarządzania kryzysowego podlegają systematycznej aktualizacji, a cykl planowania nie może być dłuższy niż dwa lata.

Zgodnie z art. 14 ust. 6 pkt 7 ustawy o zarządzaniu kryzysowym opracowywanie i aktualizacja wojewódzkiego planu zarządzania kryzysowego należy do zadań komórki organizacyjnej właściwej w sprawach zarządzania kryzysowego w urzędzie wojewódzkim. Osobą odpowiedzialną za brak aktualizacji *Planu ZK* był Dyrektor WBZK.

(dowód: akta kontroli str. 11, 24, 43, 62)

Ocena częściowa

W okresie objętym kontrolą Wojewoda dysponował aktualnym *Planem OC* oraz niezaktualizowanym *Planem ZK*. Roczne *Oceny OC województwa* zostały opracowane zgodnie z wymogami i terminowo przesłane do SOCK. Powyższe oceny jak i *Dokumentacje* były weryfikowane przez pracowników WBZK. Wojewoda wydał starostom zalecenia do powiatowych planów zarządzania kryzysowego oraz wytyczne w sprawie realizacji zadań w zakresie zarządzania kryzysowego i obrony cywilnej w województwie. Raporty częściowe o zagrożeniach bezpieczeństwa narodowego zostały terminowo przesłane do Dyrektora RCB. Wojewoda dysponował danymi o zbiorczym dobowym zapotrzebowaniu na wodę na terenie całego województwa, istniejących i brakujących studni awaryjnych oraz pozostałych alternatywnych źródłach wody jakimi dysponowały poszczególne powiaty województwa, jednak dane te były oparte na *Dokumentacjach*, które w dużym stopniu były nieaktualne.

2. Przygotowanie do realizacji planów kryzysowych

2.1. Na podstawie *Ocen OC* przysyłanych z powiatów, *Dokumentacji* oraz danych własnych *Urzędu* opracowywana została *Ocena zaopatrzenia w wodę*⁵¹. W *Ocenie zaopatrzenia w wodę* z 2016 r. zawarte zostały dane poinwentaryzacyjne dotyczące: publicznych i przydomowych studni na terenie gmin, ujęć awaryjnych, beczkowsów oraz agregatów prądotwórczych stanowiących elementy awaryjnej dystrybucji wody. Analizie poddano również stan opracowania przez gminy i powiaty *Dokumentacji* oraz stan zabezpieczenia w wodę przedsiębiorstw przemysłu spożywczego. We wnioskach z *Oceny zaopatrzenia w wodę* z 2013 r. stwierdzono m.in., że:

---

zakaźną oraz w przypadku masowych wypadków i katastrof oraz przeprowadzenie w latach 2013-2015 czterech wojewódzkich ćwiczeń systemu zarządzania kryzysowego w celu sprawdzenia możliwości praktycznego zastosowania procedur w razie wystąpienia zdarzeń kryzysowych.

⁵¹ Ocena była opracowana w okresie trzyletnim. Dwie ostatnie oceny zostały opracowane w 2013 i 2016 roku.

- na terenie gminy nadzór nad koordynacją w zakresie przygotowań i realizacji wynikających z *Zasad* powinno sprawować jedno z istniejących na terenie gminy przedsiębiorstw wodociągowych, które zobowiązane byłoby również do opracowania *Dokumentacji*;
- opracowujący skupili uwagę na przedstawieniu stanu istniejącego zaopatrzenia w wodę, możliwości jej pozyskania z różnych ujęć, natomiast mało uwagi poświęcili kwestii związanej z jej dystrybucją;
- przyjęte w opracowanych *Dokumentacjach* rozwiązania skupiały się głównie na możliwości odbudowy lub przebudowy istniejących ujęć w sytuacji ich zniszczenia oraz możliwości pozyskania (po przystosowaniu) wody z innych ujęć, co w efekcie mogłoby spowodować kilkudniowy brak wody na znacznym terenie;
- nie wykazano faktycznego zabezpieczenia dostaw za pomocą sprzętu transportującego wodę (beczkowozы, zbiorniki) oraz możliwości jej zapewnienia na danym terenie w sytuacji braku możliwości przetransportowania wody z sąsiedniej gminy;
- w nielicznych przypadkach rozważono problem współpracy pomiędzy gminami w zakresie wspomagania się zasobami sprzętowymi do dystrybucji wody, co mogłoby uregulować podpisanie stosownych porozumień;
- konieczna jest zmiana regulacji prawnych w zakresie zabezpieczenia w wodę w sytuacjach specjalnych, w których oprócz istniejących zagadnień należałoby ukierunkować planowanie na istotny problem dystrybucji wody.

Ponadto wskazano, że ze względu na braki w przekazywanych przez gminy/powiaty danych, w zakresie faktycznych potrzeb dotyczących beczkowozów i zbiorników do transportu wody, koordynator wojewódzki, uzgadniając projekty *Dokumentacji*, zwraca szczególną uwagę na podanie informacji o możliwościach sprzętowych gmin w zakresie dowozu wody pitnej. W podsumowaniu stwierdzono, że należy skierować do gmin pisemne uwagi wynikające z *Oceny zaopatrzenia w wodę* z 2013 r. i 2016 r. oraz doprowadzić w jak najkrótszym czasie do wyeliminowania nieprawidłowości. Wskazano także na potrzebę odbycia w gminach spotkań Rad Gmin z istniejącymi na terenie Przedsiębiorstwami i Zakładami Gospodarki Wodą w celu określenia realnych możliwości zakupu np. beczkowozów, czy innych elementów dystrybucji wody (np. pojemniki 1000 l z atestem). Ponadto, według Zastępcy Dyrektora WBZK, gminni szefowie obrony cywilnej powinni doprowadzić do sporządzenia w *Dokumentacjach* stosownych korekt.

(dowód: akta kontroli str. 339-447)

Pismami z 2016 r. *Wojewoda* zobowiązał gminy do przedstawienia danych związanych z możliwością dystrybucji wody oraz aktualizacji *Dokumentacji* (omówione w pkt. 1.23. i 1.7.-1.11). Ponadto, jak wyjaśnił Dyrektor WBZK, ww. problematyka zabezpieczenia wody i jej dystrybucji w warunkach specjalnych była omawiana w trakcie odpraw i narad szkoleniowych z naczelnikami powiatowych wydziałów bezpieczeństwa i zarządzania kryzysowego oraz na konferencjach „HYDROINTEGRACJE” organizowanych przez Śląski Klaster Wodny i Targi Exposita, w których brali udział przedstawiciele przedsiębiorstw wodociągowych funkcjonujących w województwie⁵².

(dowód: akta kontroli str. 529-530, 577-578, 591-593)

---

⁵² Konferencje były zorganizowane m.in. w dniach 8-10 października 2015 r. oraz 26-27 października 2016 r.

2.2. Na podstawie sporządzonych przez *Wojewodę* – szefa obrony cywilnej województwa - *Ocen OC Województwa* ustalono, że:

- Według stanu na koniec 2014 r., liczba ludności w województwie śląskim wynosiła 4 569 888 osób, z czego 96,5% było objęte zasięgiem wodociągów. Łączna liczba wodociągów wynosiła 496, w tym 130 wyposażonych w zespoły prądotwórcze, 219 wyposażonych w ujęcia wody podziemnej, 106 wyposażonych zarówno w zespoły prądotwórcze, jak i w ujęcia wody podziemnej. Na terenie województwa śląskiego znajdowało się 1 017 studni awaryjnych (w tym 73 wyposażone w możliwość zasilania z zespołów prądotwórczych), a 36% ludności województwa była objęta ich zasięgiem. Z kolei potrzeby w zakresie budowy nowych studni awaryjnych wynosiły 38.
- Według stanu na koniec 2015 r., liczba ludności w województwie nieznacznie wzrosła w stosunku do poprzedniego roku i wynosiła 4 584 500 osób, zwiększył się również odsetek ludności województwa objętej zasięgiem wodociągów do 96,9%. Łączna liczba ujęć wody wynosiła 502, z tego 439 podziemnych i 63 powierzchniowe, w tym 266 wyposażonych lub umożliwiających współpracę z zespołami prądotwórczymi. Na terenie województwa znajdowało się 146 studni awaryjnych (w tym 80 wyposażonych w możliwość zasilania z zespołów prądotwórczych), zmniejszył się (w stosunku do poprzedniego roku) odsetek ludności województwa objęty zasięgiem studni awaryjnych do 13%. Zwiększyły się także potrzeby w zakresie budowy nowych studni awaryjnych o 6 szt. (o 16% w stosunku do poprzedniego roku) i wynosiły 44.
(dowód: akta kontroli str. 315, 326, 338)

W odpowiedzi na pytanie dlaczego nie zapewniono potrzeb w zakresie studni awaryjnych w pełnym zakresie, Dyrektor *WBZK* wyjaśnił, że *„żadne przepisy nie obligują Wojewody, jak również innych organów do zapewnienia potrzeb studni awaryjnych, ani nie ustalają normatywów w tym zakresie. Dlatego też, nie mając podstaw prawnych, nie można określić faktycznej wielkości tych potrzeb, a tym samym stopnia ich zabezpieczenia do istniejącego stanu. Wojewoda w związku z tym nie ma możliwości ingerowania w proces pełnego zabezpieczenia studni awaryjnych”*.

(dowód: akta kontroli str. 582)

Dyrektor *WBZK* wyjaśnił, że działania podejmowane przez *Wojewodę*, mające na celu zapewnienie dostaw wody w sytuacji awaryjnej (np. w przypadku skażenia wody w sieci wodociągowej), w związku z brakiem odpowiedniej liczby studni awaryjnych w poszczególnych powiatach były ukierunkowane na zapewnienie jak najszybszego uruchomienia sieci wodociągowej i polegały na:

- zapewnieniu przez *Wojewodę* - w sytuacji braku zasobów własnych gmin i powiatów - możliwości wypożyczenia gminom posiadanych pojemników na wodę do zabezpieczenia dystrybucji wody w rejonach gdzie zostały wyłączone wodociągi,
- przekazaniu przedsiębiorstwom wodociągowym 13 dużych agregatów z rozformowanych rezerw państwowych utrzymywanych przez *Wojewodę*, a także 79 agregatów z rezerwy mobilizacyjnej Ministra Budownictwa,
- zakupie agregatów, które przechowywane są w Wojewódzkim Magazynie Sprzętu Obrony Cywilnej i Rezerw i w sytuacji awaryjnej mogą być dysponowane na ujęcia wody,
- zakupie ze środków *Wojewody* – w uzgodnieniu z Wojewódzką Stacją Sanitarno-Epidemiologiczną - sprzętu laboratoryjnego, którego zadaniem jest skrócenie procesu analizy skażenia i doprowadzenia do jak najszybszego jego

usunięcia, tj. aparatu do przeprowadzania reakcji PCR w czasie rzeczywistym (do 4 godzin),

- podjęciu przez GPW SA działań w kierunku przyspieszenia reakcji na skażenia wody w sieci poprzez utworzenie specjalnej brygady do dezynfekcji sieci, wyposażonej w cztery przewożne chloratory, która może wykonywać działania na obszarze całego województwa.

(dowód: akta kontroli str. 581-582)

W okresie objętym kontrolą powiatowi szefowie OC zgłaszali do *Wojewody* potrzeby sprzętowe w zakresie systemów zaopatrzenia w wodę i ujęli je w sporządzonych w formie elektronicznej „Ocenach stanu przygotowań obrony cywilnej w powiecie”⁵³. Zarówno w 2014 r. jak i w 2015 r. zgłoszono zapotrzebowanie na 4 zbiorniki na wodę (powiat zawierciański) oraz na 2 zbiorniki na przyczepie (po jednym zgłosiły je powiat będziński i miasto na prawach powiatu Dąbrowa Górnicza).

W opisie do Tabeli za 2015 r. szefowie OC powiatów podali ponadto: „Brak środków finansowych na zakup/wymianę sprzętu OC na nowoczesny” (Dąbrowa Górnicza), „Środki z budżetu gmin w minimalnym stopniu zapewniają uzupełnianie wybrakowanego i kupowanie nowego sprzętu na potrzeby obrony cywilnej” (powiat będziński).

W zbiorczych tabelach nr 7 sporządzonych przez *Wojewodę* na dzień 31 grudnia 2014 r. i 31 grudnia 2015 r. (wchodzących w skład sporządzonych w wersji elektronicznej *Ocen OC Województwa*) i przesłanych do SOCK w kolumnie „potrzeby sprzętowe” nie wykazano żadnych danych, w tym również danych odnośnie do potrzeb w zakresie systemów zaopatrzenia w wodę.

(dowód: akta kontroli str. 291-297, 300-303, 318-320)

Dyrektor WBZK wyjaśnił w tej sprawie, że przesyłając *Ocenę OC Województwa* do SOCK nie wypełniano rubryki „Potrzeby sprzętowe” w tabeli nr 7, by nie wprowadzać błędnych informacji. Rubryka ta mogła odnosić się zarówno do należności sprzętowych na potrzeby realizacji zadań przez formacje obrony cywilnej, jak również przedstawiać różnice między należnościami a stanem posiadania. Istniejące niedoprecyzowanie mogło powodować dowolność umieszczanych w tej rubryce danych, a tym samym doprowadzać do błędnych informacji przekazywanych w *Ocenie OC Województwa*. W trakcie odpraw z przedstawicielami Państwowej Straży Pożarnej, która opracowała wzór tej oceny, pracownicy WBZK wielokrotnie zwracali uwagę, że układ tabeli jest nieadekwatny do potrzeb związanych z ww. oceną, lecz nie spowodowało to zmian niezbędnych do wykonania poprawnej oceny. Dodał też, że w związku z powyższym nie można było również rubryki *Potrzeby sprzętowe* traktować jako zapotrzebowania ze strony powiatów na zakupienie przez *Wojewodę* czy SOCK wymienionego tam sprzętu. Jego zdaniem na szczelbu SOCK dostrzeżono także to niedoprecyzowanie, gdyż w przedkładanych przez SOCK co roku do MSWiA „Ocenach stanu przygotowań obrony cywilnej w Polsce” pomijano w tym punkcie całkowicie problem tych potrzeb, a podczas spotkania z przedstawicielami SOCK w czerwcu 2016 r., w wyniku ponownego zwrócenia przez pracowników WBZK uwagi na powyższy problem doprowadzono ostatecznie do usunięcia ww. rubryki z tabeli nr 7 i zmianę jej tytułu na „Zestawienie zakupionego sprzętu OC”.

(dowód: akta kontroli str. 531-533, 576)

---

⁵³ W tabeli nr 7 stanowiącej załącznik do wytycznych Szefa Obrony Cywilnej Kraju z dnia 10 lipca 2009 r. w sprawie opracowywania oceny stanu przygotowań Obrony Cywilnej w województwach – głównie w wierszu XIII „Sprzęt żywnościowy” i w wierszu XVI „Inny”.

W odpowiedzi na pytanie dlaczego ww. potrzeby zgłoszone przez powiatowych szefów OC nie zostały zrealizowane, Dyrektor WBZK wyjaśnił, że potrzeby przedstawione przez powiaty w *Ocenach OC* stanowią tylko informację, ale to do zadań gmin należy dokonanie niezbędnych zakupów w ramach nałożonego na nie obowiązku w art. 7 ustawy o samorządzie gminnym, a Wojewoda nie jest uprawniony do dokonywania tych zakupów, może jedynie, zgodnie z zasadą pomocniczości, wspomagać gminy, np. poprzez udostępnianie im własnego sprzętu. Wg Dyrektora Starostowie, prezydenci, burmistrzowie, wójtowie znając występujące niedobory w zakresie sprzętu do dystrybucji wody w sytuacjach kryzysowych powinni dążyć do ich zakupu z własnych środków finansowych (np. z rezerwy celowej, o której mowa w art. 26 ustawy o zarządzaniu kryzysowym lub w ramach różnych programów operacyjnych, funduszy). W związku z powyższym samorządy mają możliwość uzupełnienia środków, a Wojewoda nie ma podstaw prawnych do weryfikowania celowości wydatkowania tych środków.

(dowód: akta kontroli str. 576-577)

W sprawie działań podjętych przez Wojewodę w celu zaspokojenia zgłoszonych przez powiaty potrzeb w zakresie realizacji procedur dotyczących zakłóceń systemu zaopatrzenia w wodę, Dyrektor WBZK podał, że:

- dokonano zakupu pojemników na wodę i agregatów prądotwórczych (opisanych powyżej),
- Państwowa Straż Pożarna zakupiła w 2013 r. ciągnik siodłowy z przyczepą - cysterną wody pitnej o pojemności 25 m³,
- opracowano *Ocenę zaopatrzenia w wodę*, zawierającą szereg wniosków, które były omawiane w trakcie odpraw i porad szkoleniowych z naczelnikami powiatowych wydziałów bezpieczeństwa i zarządzania kryzysowego oraz na konferencjach z udziałem przedstawicieli przedsiębiorstw wodociągowych funkcjonujących w województwie.

(dowód: akta kontroli str. 577-578)

W odpowiedzi na pytanie czy Wojewoda weryfikował: czy podległe organy właściwie zapewniły realizację procedur dotyczących zakłóceń w systemie zaopatrzenia w wodę, a w szczególności czy prawidłowo wykazały potrzeby wykazywane w ww. tabeli nr 7, czy dysponują wystarczającą liczbą środków transportu wody pitnej oraz czy zabezpieczyły środki finansowe na zakup wody butelkowanej, Dyrektor WBZK wyjaśnił, że: *Wojewoda dokonywał ww. weryfikacji poprzez opracowywanie Ocen zaopatrzenia w wodę, a wyniki przeprowadzonej weryfikacji zostały przedstawione w podsumowaniu, gdzie m.in. wskazano na niedobór środków dystrybucji wody (pojemników, beczkowsów). Dodał też, że: „Potrzeby jakie wykazują gminy w zakresie środków dystrybucji wody są szacowane w oparciu o ich ocenę sytuacji odnoszącą się do tego zagadnienia. To gminy kalkulują te potrzeby i wojewoda nie ma podstaw kwestionować czy potrzeby prawidłowo zostały przez te gminy wykazane, szczególnie, że w powyższym zakresie nie są określone normatywy. W sytuacji braku normatywów dotyczących zaopatrzenia w wodę, które powinny być ustalone na poziomie centralnym, wojewoda nie jest właściwy do wydawania takich regulacji.”*

W zakresie zabezpieczenia przez gminy środków na zakup wody butelkowanej Dyrektor WBZK podał, że jeśli w sytuacji niedoborów wody zajdzie potrzeba wydatkowania środków na zabezpieczenie zakupów wody butelkowanej, samorządy mają taką możliwość poprzez skorzystanie z rezerwy celowej lub poprzez przesunięcia w budżecie jednostki samorządu terytorialnego, a Wojewoda nie ma podstaw prawnych do weryfikowania wysokości i celowości wydatkowania tych

środków. Dodał też, że gdy usuwanie skutków sytuacji kryzysowej przekracza możliwości finansowe gminy, *Wojewoda* ma możliwość udzielenia gminie dotacji z własnej rezerwy lub rezerwy celowej budżetu państwa na usuwanie skutków klęsk żywiołowych (np. w 2016 r. udzielono dotacji na budowę wodociągu w gminie Koniecpol).

(dowód: akta kontroli str. 579)

Odnosnie do działań podjętych przez *Wojewodę* w celu realizacji wniosków/uwag zawartych w *Ocenie OC Województwa* Dyrektor *WBZK* podał, że opracowano *Ocenę zaopatrzenia w wodę*, w której zawarto wnioski i uwagi oraz zadania do zrealizowania, a także omówienia z samorządami, a działaniem bezpośrednio podjętym w oparciu o te oceny był zakup pojemników na wodę oraz zaplanowanie dalszych ich zakupów w roku 2017. Ponadto dokonano niezbędnych aktualizacji w *Planie OC* w zakresie zapewnienia dostaw wody pitnej dla ludności i wyznaczonych zakładów przemysłu spożywczego, a w przekazywanej do *SOCK* *Ocenie OC województwa* ponownie zwrócono uwagę o konieczności wypracowania przepisów prawnych odnoszących się do tego zagadnienia. Dodał też, że „(...) należy uznać, że wnioski, które odnosiły się do sposobu realizacji zadań na szczeblu wojewódzkim, zostały zrealizowane w zakresie istniejących w tym zakresie możliwości. Problemem natomiast pozostaje realizacja wniosków, które powinny być załatwione na szczeblu Szefa OCK, jak i właściwych ministerstw. Należy zdecydowanie podkreślić, że w „Ocenie...” podano szereg uwag i wniosków pod adresem Szefa Obrony Cywilnej Kraju. W zależności jak na tym szczeblu zarządzania będą one zrealizowane - szczególnie odnośnie regulacji prawnych – zależec będzie jakimi narzędziami realizacyjnymi będzie dysponował wojewoda, co ma istotne i bezpośrednie przełożenie na jakość realizowanych zadań. Od szeregu lat brak jest podstawowego dokumentu czy to w postaci ustawy, czy rozporządzenia, które regulowałoby sposób realizacji zadań dotyczących obrony cywilnej, nałożonych na wojewodę, jak również starostów, prezydentów, burmistrzów oraz wójtów. Obecnie funkcjonujące rozporządzenie (...) nie spełnia wymogów w tym zakresie, głównie ze względu na fakt, że takie same zadania są przypisane do szczebla wojewódzkiego, powiatowego i gminnego, a jednocześnie nie ma aktów prawnych niższego rzędu określających podział i sposób realizacji tych zadań”.

(dowód: akta kontroli str. wyj. 579-580)

2.3. W okresie objętym kontrolą *Urząd* dysponował następującymi składnikami majątku, planowanymi do wykorzystania na wypadek wystąpienia sytuacji kryzysowej: 24 kontenerami na wodę o pojemności 1 m³ każdy oraz 10 przenośnymi agregatami prądotwórczymi o różnej mocy (od 4,6 do 104 kW).

Ww. składniki majątku ujęte były w *Planie OC*, w załączniku funkcjonalnym nr 8 „Ratownictwo”.

Znajdowały się one w dyspozycji *Urzędu* i przechowywane były w Wojewódzkim Magazynie Sprzętu Obrony Cywilnej i Rezerw w Tychach (z wyjątkiem trzech agregatów prądotwórczych, które udostępniono komendom miejskim Państwowej Straży Pożarnej na podstawie umów użyczenia).

Kontenery na wodę spełniały odpowiednie standardy (w zakresie zgodności z przepisami dotyczącymi materiałów i wyrobów mających kontakt z produktami żywnościowymi).

(dowód: akta kontroli str. 95, 484, 490)

Według stanu na wrzesień 2016 r. gminy we wszystkich powiatach województwa śląskiego posiadały łącznie następujące środki dystrybucji wody: 1 804 zbiorniki

na wodę o łącznej pojemności 403,5 m³ oraz 95 beczkowsów o łącznej pojemności 385,0 m³.

Łączna pojemność środków przewozu wody pitnej będących w dyspozycji *Urzędu* (własnych bądź należących do podmiotów trzecich), posiadających odpowiednie atesty higieniczne, wynosiła zatem 812,5 m³ (24,0 m³ + 403,5 m³ + 385,0 m³).

Odpowiadała ona 0,2% dobowego zapotrzebowania ilości niezbędnej wody i 1,1% ilości minimalnej wody na terenie całego województwa.

(dowód: akta kontroli str. 454, 491-492)

Wojewoda posiadał informacje o możliwościach produkcyjnych podmiotów produkujących wodę konfekcjonowaną (butelkowaną). Informacje te były gromadzone i przetwarzane z wykorzystaniem aplikacji „Baza danych Arcus 2005”, aktualizacja danych prowadzona była przez Oddział Obrony Cywilnej i Logistyki w *WBZK* raz na kwartał - w oparciu o dane otrzymywane z gmin. W wykazie sporządzonym na dzień 21 grudnia 2016 r. ujęto producentów z terenu województwa śląskiego oraz informacje o ilości butelkowanej wody, które można będzie wykorzystać w sytuacjach kryzysowych (łącznie 15 920 l na dobę), a także informację, że nie zawarto z tymi podmiotami umów dotyczących wykorzystania produkowanej przez nich wody w przypadku zaistnienia sytuacji kryzysowej.

Dyrektor *WBZK* wyjaśnił w tej sprawie, że w przypadku zaistnienia takich sytuacji gminy będą zawierały stosowne umowy oraz że producenci wody butelkowanej w takich przypadkach często sami oferują wodę dla poszkodowanej ludności i to nie tylko w województwie śląskim. Przykładem może być nieodpłatne udostępnienie, za pośrednictwem *Urzędu*, wody butelkowanej dla Bogatyni w województwie dolnośląskim w 2010 r.

(dowód: akta kontroli str. 554, 558-570)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena cząstkowa

W okresie objętym kontrolą *Wojewoda* sprawował nadzór nad poprawnością funkcjonowania publicznych urządzeń zaopatrzenia w wodę w warunkach specjalnych poprzez egzekwowanie od gmin przedstawienia danych związanych z możliwością dystrybucji wody oraz aktualizacji *Dokumentacji*, a także poprzez omawianie ww. problematyki w trakcie odpraw i narad szkoleniowych z naczelnikami powiatowych wydziałów bezpieczeństwa i zarządzania kryzysowego oraz konferencji z udziałem przedstawicieli przedsiębiorstw wodociągowych funkcjonujących w województwie. NIK zwraca jednak uwagę na niepełny dostęp ludności województwa do studni awaryjnych. Niezapewnienie w pełni potrzeb w zakresie studni awaryjnych tłumaczono brakiem stosownych przepisów obligujących *Wojewodę*, jak również inne organy do ich zapewnienia w pełnym zakresie.

W okresie objętym kontrolą *Wojewoda* przekazywał przedsiębiorstwom wodociągowym agregaty z utrzymywanych rezerw oraz dokonał zakupów sprzętu laboratoryjnego do badania skażenia wody, zapewniał też możliwość wypożyczenia posiadanych pojemników na wodę do zabezpieczenia jej dystrybucji w rejonach, w których zostały wyłączone wodociągi. Jednakże łączna pojemność środków przewozu wody pitnej będących w dyspozycji *Urzędu* oraz wszystkich gmin na terenie województwa pozwalała na pokrycie zaledwie 0,2% dobowego zapotrzebowania ilości niezbędnej wody i 1,1% ilości minimalnej wody. *Wojewoda* zrealizował wnioski wynikające z *Oceny zaopatrzenia w wodę*.

3. Zapewnienie ochrony obiektów i urządzeń tworzących system zaopatrzenia w wodę

Opis stanu faktycznego

3.1.-3.4. *Wojewoda* otrzymał od Ministra Środowiska wyciąg z decyzji⁵⁴ w sprawie wprowadzenia do szczegółowego wykazu obszarów, obiektów i urządzeń podlegających obowiązkowej ochronie w jednostkach organizacyjnych podległych i nadzorowanych przez Ministra Środowiska: zbiorników wodnych i stopni wodnych zarządzanych przez właściwe dla obszaru województwa śląskiego regionalne zarządy gospodarki wodnej.

Wojewoda wydał jedną decyzję na podstawie art. 5 ust. 3 ustawy z dnia 22 sierpnia 1997 r. o ochronie osób i mienia⁵⁵ - w dniu 3 listopada 1999 r.⁵⁶ – w której ustalił wykaz przedsiębiorstw, dla których był organem założycielskim, a które winny podlegać obowiązkowej ochronie przez specjalistyczne uzbrojone formacje ochronne lub odpowiednie zabezpieczenie techniczne. W wykazie tym znalazło się jedno przedsiębiorstwo wodociągowe.

W związku z przekształceniem ww. przedsiębiorstwa w spółkę akcyjną oraz zmianą organu założycielskiego ww. podmiotu (z *Wojewody* na Marszałka Województwa Śląskiego), na wniosek Prezesa Zarządu ww. przedsiębiorstwa *Wojewoda* decyzją z 21 sierpnia 2013 r.⁵⁷ uchylił ww. decyzję z 1999 r. Ponadto, w treści tej samej decyzji, w oparciu o otrzymany od Prezesa Zarządu aktualny wykaz obszarów, obiektów i urządzeń zarządzanych przez to przedsiębiorstwo, spełniających kryteria do objęcia obowiązkiem ochrony, *Wojewoda* na podstawie art. 5 ust. 6 ustawy o ochronie osób i mienia zdecydował o umieszczeniu w ewidencji znajdujących się na terenie województwa obszarów, obiektów i urządzeń podlegających obowiązkowej ochronie przez specjalistyczne uzbrojone formacje ochronne lub odpowiednie zabezpieczenie techniczne⁵⁸ zakładów uzdatniania wody zarządzanych przez ww. przedsiębiorstwo. Decyzja ta została zmieniona kolejnymi decyzjami⁵⁹ poprzez ujęcie w ww. ewidencji dodatkowo budynku zarządu przedsiębiorstwa oraz oddziałów sieci magistralnej zarządzanych przez to przedsiębiorstwo.

Ww. decyzje administracyjne z 2013 r. i 2016 r. miały charakter jawny, zostały doręczone adresatom po pięciu dniach od ich wydania.

Na podstawie otrzymywanych od ministrów wykazów oraz na podstawie własnych decyzji administracyjnych (w tym wymienionych wyżej) *Wojewoda* utworzył i prowadził ewidencję obiektów chronionych. Ewidencja opatrzona klauzulą „poufne” była prowadzona w kancelarii tajnej Urzędu.

(dowód: akta kontroli str. 129-132, 137-143, 145-147, 272)

W ewidencji obiektów chronionych nie ujęto wszystkich urządzeń wodociagowych znajdujących się na terenie województwa.

Dyrektor WBZK wyjaśnił w tej sprawie, że: „(...) na podstawie art. 5 ust. 6 ustawy o ochronie osób i mienia wojewoda, w drodze decyzji administracyjnej, może umieścić w ewidencji (...) znajdujące się na terenie województwa obszary, obiekty i urządzenia innych podmiotów niż określone w ust. 3, jednak zapis ten

⁵⁴ Wyciąg z decyzji Nr 7/SMo/1999 Ministra Środowiska z 2 grudnia 1999 r.

⁵⁵ Dz. U. z 2016, poz.1432 ze zm., zwanej dalej „ustawą o ochronie osób i mienia”.

⁵⁶ Nr ZO-IV-5220/65/RS/99.

⁵⁷ Nr ZKIII.68.3.16.2013.

⁵⁸ Zwanej dalej „ewidencją obiektów chronionych”.

⁵⁹ Nr ZKIII.68.3.12.2014 z 15 grudnia 2014 r. i ZKIII.68.3.14.2016 z 25 sierpnia 2016 r.

jednoznacznie wskazuje na możliwość, a nie obowiązek organu do wydania decyzji administracyjnej w tym zakresie. Analizy we wskazanym zakresie były prowadzone bezpośrednio po wejściu w życie ustawy o ochronie osób i mienia, czego efektem było objęcie obowiązkiem ochrony obszarów, obiektów i urządzeń Górnośląskiego Przedsiębiorstwa Wodociągów (...), jednakże nie posiadamy dokumentów z tamtego okresu. Brakuje jednoznacznych kryteriów pozwalających na umieszczenie obiektów związanych z zaopatrzeniem w wodę w wykazie, a wydanie przez wojewodę stosownych decyzji wiąże się ze sporymi wydatkami po stronie właściwych zakładów wodociagowych, związanymi głównie z zapewnieniem licencjonowanego personelu do ochrony obiektów lub odpowiedniego zabezpieczenia technicznego. W związku z powyższym, kwalifikując urządzenia zaopatrzenia w wodę w naszym województwie do ewentualnego objęcia obowiązkiem ochrony, kierowano się przesłanką, że powinny to być obiekty i urządzenia, których zniszczenie lub uszkodzenie może stanowić zagrożenie dla życia i zdrowia ludzi. Zniszczenie lub uszkodzenie większości obiektów stwarza jedynie zagrożenie wyłączenia ich na jakiś okres czasu, co nie przekłada się bezpośrednio na zagrożenie życia lub zdrowia ludzi. Należy również zaznaczyć fakt, że jeśli obiekty i urządzenia nie są objęte obowiązkiem ochrony na zasadach określonych w ustawie o ochronie osób i mienia, nie oznacza to, że nie są one w ogóle chronione, gdyż ochrona i zabezpieczenie techniczne są zapewniane przez przedsiębiorców”.

(dowód: akta kontroli str. 145-147, 556-557)

3.5. Zgodnie z § 3 pkt 10 rozporządzenia w sprawie SOCK do zakresu działania Wojewody jako szefa obrony cywilnej województwa śląskiego należy planowanie i zapewnienie ochrony ujęć i urządzeń wodnych na wypadek zagrożenia zniszczeniem.

Zastępca Dyrektora WBZK wyjaśnił, że Wojewoda realizował powyższe zadanie poprzez opracowanie Planu OC, w tym załącznika funkcjonalnego nr 14 (opisanego w rozdziale 1 niniejszego wystąpienia). Podano w nim m.in. sposób przysposobienia urządzeń, obiektów i sieci wodociagowych uwzględniając poszczególne stany gotowości obronnej państwa, sposób zabezpieczenia przydomowych ujęć wody pitnej oraz sposób postępowania w razie skażenia sieci.

Dodał też, że zakres realizacji ww. zadania był przypisany także szefom obrony cywilnej gmin, a ponieważ zgodnie z art. 7 ustawy o samorządzie gminnym zaopatrzenie w wodę jest zadaniem własnym gminy, to ich szefowie obrony cywilnej powinni w głównej mierze zapewniać ochronę ujęć i urządzeń wodnych na wypadek zagrożenia zniszczeniem. W związku z tym pracownicy WBZK (w szczególności koordynator wojewódzki do spraw zaopatrzenia w wodę w warunkach specjalnych) dokonywali oceny i weryfikacji opracowywanej na poziomie gmin Dokumentacji, zawierającej w swojej treści m.in. rozdział poświęcony zagadnieniom ochrony ujęć i urządzeń wodnych na wypadek zagrożenia zniszczeniem, w tym sposoby odbudowy jak i naliczenie niezbędnych materiałów.

(dowód: akta kontroli str. 96-97, 234-255, 535-542)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Według stanu na 6 grudnia 2016 r. osiem z 14 ujętych w Wykazie IK obiektów, instalacji, urządzeń z zakresu systemu zaopatrzenia w wodę nie zostało ujętych w prowadzonej przez Wojewodę ewidencji obiektów chronionych, wbrew obowiązkowi wynikającemu z art. 5 ust. 2 pkt 5 ustawy o ochronie osób i mienia.

Zgodnie z tym przepisem, obowiązującym od 2 lipca 2016 r.⁶⁰, do katalogu obiektów ważnych dla obronności, interesu gospodarczego państwa, bezpieczeństwa publicznego i innych ważnych interesów państwa, podlegających obowiązkowej ochronie zaliczone zostały obiekty ujęte w jednolitym wykazie obiektów, instalacji, urządzeń i usług wchodzących w skład infrastruktury krytycznej (*Wykazie IK*).

(dowód: akta kontroli str. 145-147, 272)

Zastępca Dyrektora WBZK wyjaśnił, że „(...) ustawodawca nie określił w ww. akcie terminu, w którym obiekty infrastruktury krytycznej powinny zostać umieszczone w ewidencji (...). Zaplanowano, że proces postępowań administracyjnych w sprawie wydania decyzji administracyjnych w ww. zakresie będzie trwał łącznie do końca I kwartału 2017 r. i do tego terminu planowane jest wydanie stosownych decyzji w stosunku do operatorów infrastruktury krytycznej posiadających obiekty na terenie województwa śląskiego. Jedno postępowanie administracyjne w przedmiotowej sprawie zostało wszczęte (...). Należy zaznaczyć, że na termin podjęcia czynności administracyjnych w sprawie umieszczenia obiektów IK w ewidencji ma wpływ proces uzgadniania z Agencją Bezpieczeństwa Wewnętrznego wytycznych w zakresie analizy zagrożeń o charakterze terrorystycznym. (...) Zagadnienie to jest ważne, ponieważ konsekwencją decyzji administracyjnej w sprawie umieszczenia w ewidencji jest opracowanie przez kierownika jednostki będącej adresatem decyzji planu ochrony, natomiast operatorzy IK zgłaszali brak wytycznych w zakresie analizy zagrożeń o charakterze terrorystycznym, które są niezbędne do opracowania takiego planu”.

W związku z powyższym, Wojewoda wystąpił do Dyrektora Delegatury Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego⁶¹ w Katowicach z prośbą o informację, czy takie wytyczne są opracowane. W otrzymanej odpowiedzi stwierdzono, że przygotowywana jest procedura uzgadniania planów ochrony IK, która zostanie przesłana niezwłocznie po jej zatwierdzeniu.

(dowód: akta kontroli str. 96, 134-136, 502)

Skutkiem powyższego był brak objęcia obowiązkiem ochrony ośmiu z 14 obiektów znajdujących się na terenie województwa śląskiego należących do IK.

Osobą odpowiedzialną za powyższą nieprawidłowość był Kierownik Oddziału do Spraw Bezpieczeństwa Publicznego w WBZK, a z tytułu nadzoru Dyrektor ww. Wydziału.

Ocena częściowa

Wojewoda realizował zadanie polegające na zapewnieniu ochrony obiektów i urządzeń tworzących system zaopatrzenia w wodę głównie poprzez opracowanie Planu OC, w którym uwzględniono m.in. sposób zabezpieczenia urządzeń, obiektów, sieci wodociągowych i przydomowych ujęć wody pitnej przed zniszczeniem oraz sposób postępowania w razie skażenia sieci wodociągowych. Prowadził również ewidencję obiektów chronionych, jednak w ewidencji tej nie ujęto ośmiu z 14 obiektów/instalacji/urządzeń z zakresu systemu zaopatrzenia w wodę znajdujących się na terenie województwa śląskiego i należących do IK, czego skutkiem był brak objęcia zarządzających tymi obiektami obowiązkami określonymi w ustawie o ochronie osób i mienia.

⁶⁰ Po zmianie tej ustawy wynikającej z art. 33 pkt 1 ustawy z dnia 10 czerwca 2016 r. o działaniach antyterrorystycznych (Dz. U. z 2016 r. poz. 904).

⁶¹ Zwaną dalej „ABW”.

IV. Wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli⁶², wnosi o **objęcie ewidencją obiektów chronionych wszystkich obiektów/instalacji/urzędzeń z zakresu systemu zaopatrzenia w wodę, należących do infrastruktury krytycznej i znajdujących się na terenie województwa śląskiego.**

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 *ustawy o NIK* kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Delegatury NIK w Katowicach.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 *ustawy o NIK* proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania i wykonania wniosku pokontrolnego oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Katowice, dnia 1 lutego 2017 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Katowicach

---

⁶² Dz. U. z 2015 r., poz. 1096 ze zm., zwanej dalej „ustawą o NIK”.